

Konsten att dö

av Lisbeth Gustafsson

En av de vackraste böcker jag läst är Anders Paulruds nyutkomna *Fjärilen i min hjärna*. På omslaget kan man se den, en ljus blå fjäril, fångad på en röntgenbild av hans egen hjärna. Han hade upptäckt den hos doktorn på neurokirurgen mitt i samtalet om sin hjärntumör. "Jag vågade inte fråga då", står det, "men jag vet nu att fjäril och själ är samma ord på grekiska." "Var det min själ jag såg där i röntgenbildernas fjäril? Och var finns den nu, denna lilla varelse som inte längre kan andas med sina vingar? Död och upphängd på nålar."

Sjukdomen kom tillbaka och bröt långsamt ned honom. Boken är skriven några månader före slutet och handlar om konsten att dö mitt i livet. "Nu gör jag en andra resa", skriver han. "Jag sörjer mitt eget liv som nu är på väg att försvinna." Mot den sorgen är trösten meningslös. Istället blev det han som fick trösta arbetskamrater och vänner som blev ledsna och förskräckta. Kanske också rädda för att dom själva skulle dö. "Det klart att det blir så", står det.

När man sörjer sig själv och sin egen obegripliga död inträder ett slags blyghet, skriver han. Man vill inte gärna visa självmedlidande eller självömkan. Men man vill ändå berätta. Efteråt ångrar han att talade om för en kär gammal vän att han höll på att skriva en bok om sin förestående död. Först blev hon helt tyst.

- Vadåå... Alla ska ju dö.

- Det är inte så lätt att skriva i utkanten av sin egen död, hade han svarat efter en stund.

- Skriv inte då. Sorg är väl inget man behöver visa upp.

- Kanske. Men jag kan väl få försöka.

Hon hade ryckt på axlarna och sedan hade de talat om betydligt enklare saker, står det, som utfiskningen av Östersjön, globaliseringen och läget i Darfur...

Men frågan finns kvar: Behöver vi tala om döden? Vad händer med livet och med lusten att leva om tanken på döden får finnas med i våra samtal? Inte bara som en oro för att jag ska mista de som står mig nära. Och inte heller bara som spekulation om vad som händer efteråt – om det finns en fortsättning på den andra sidan. Utan som det faktum att mitt liv här och nu har en början - och ett slut.

Jag tror att det är klokt att besinna sin egen död. Att det kan ge det mest vardagliga en ny mening och innebörd. Kanske skulle vi också sörja oss själva, se med andra ögon på varandra och kanske rent av göra andra val. Tanken på döden väcker ett ansvar för livet som hjälper oss att fatta mera medvetna beslut.

Och till slut är det väl just troheten mot det levande som är konsten att dö.